

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยแบ่งเป็น 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แนวความคิดเกี่ยวกับ ความหมาย ความสำคัญ วิธีการพัฒนาตนเอง

ตอนที่ 2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตอนที่ 3 การพัฒนาครูในโรงเรียนผู้ใหญ่

- ความสำคัญของการพัฒนาครูโรงเรียนผู้ใหญ่
- การพัฒนาครูโรงเรียนผู้ใหญ่
- ปัญหาในการพัฒนาครูโรงเรียนผู้ใหญ่
- การอบรมครูโรงเรียนผู้ใหญ่

ตอนที่ 4 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530
- จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง

ตอนที่ 1 ความหมาย ความสำคัญ วิธีการพัฒนาตนเอง

ความหมายของการพัฒนาตนเอง

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาททางการศึกษา ทำให้การศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย ครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียนจำเป็นต้องเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามบทบาทที่กำหนดไว้ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาตนเองไว้ดังนี้

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) โดย คาร์เตอร์ วี กูด (Carter v Good, 1973) ได้อธิบายความหมายของคำว่า "การพัฒนาตนเองทางการศึกษา คือ

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางด้านความรู้ความสามารถนั้น ๆ อันเป็นผลที่เกิดจากการกระทำด้วยตนเองหรือผู้อื่นจัดให้”

ประติพันธ์ อุปรมัย (2526) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาตนเองคือ เป็นการปรับปรุงหรือฝึกฝนตนเองให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพื่อให้ครูสามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำรงตนอยู่ในสังคมที่ครูเป็นสมาชิกได้อย่างมีความสุข

ชลธ ธรรมศิริ (2531) ให้ความหมายว่า “การพัฒนาตนเองหมายถึง การทำให้ตนเองดีกว่าที่เป็นอยู่” ยังมีนักการศึกษาอีกหลายท่านที่ให้ความหมายไปในรูปแบบอื่น เช่น

อุดม เขยกิจวงศ์ (2529) ให้ความหมายว่า “การพัฒนาตนเองคือ การเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างมีทิศทาง ให้ดีขึ้นเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น”

พระราชวรมนี (2528) ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาตนเอง ในปัจจุบันไว้ว่าเป็นการพัฒนาที่เน้นคุณสมบัติที่มีอยู่ภายในบุคคล คือการเน้นการพัฒนาที่จิตใจ ให้เจริญ ควบคุมไปกับการพัฒนาทางวัตถุ การพัฒนาจิตเจ้านั้นบุคคลแต่ละคนต้องทำด้วยตนเอง คนอื่นจะไปพัฒนาให้ได้แต่ก็ช่วยได้บ้างเช่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลหรือช่วยแนะนำอะไรต่าง ๆ ให้แต่การพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ได้นั้นจะต้องพัฒนาให้ครบทั้ง 4 ระดับ คือ การพัฒนากาย สติ จิต และปัญญา

พิสิทธิ์ สารวิจิตร (2529) กล่าวถึงการพัฒนาตนเองหมายถึง การปลูกสร้างคุณสมบัติ คุณธรรม นิสัย ความสามารถ ความชำนาญ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในตนเอง เพื่อช่วยให้ตนเองเป็นบุคคลที่มีความสุข ความเจริญ ความสมบูรณ์พร้อมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับความถนัด ความสนใจและศักยภาพ

รัชเชลล์ ซี สวานบิวรี (Russell C Swansbury, 1968) ได้กล่าวถึง การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาของบุคคล เพื่อให้ตนเองมีความรู้ทางเทคนิควิชาชีพที่ก้าวหน้า ซึ่งเป็นการตอบสนองความอยากรู้ อยากเห็นของบุคคล การพัฒนาตนเองนั้นเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนด้วยตนเอง ปรับปรุงแก้ไขตนเองให้เจริญงอกงาม ทั้งประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านปัญญา และด้านคุณธรรมด้วยการทำงาน หรือการดำรงชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมาย

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่นำมากล่าวข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเองคือ พฤติกรรมของบุคคลในการที่พยายามเพิ่มพูนความรู้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้าให้ตนเองมีศักยภาพและความสามารถในการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญในการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานเป็นแนวทางการปรับปรุงงานที่ทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อวิทยาการต่าง ๆ ก้าวหน้าอยู่ทุกขณะมีเครื่องมือเครื่องใช้ทันสมัยเกิดขึ้น วิธีการทำงานก็ต้องให้เหมาะสมรัดกุม เพื่อรับความก้าวหน้าอยู่เสมอ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 ได้วางเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคน โดยมุ่งพัฒนาคนที่สมดุลทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคม ทั้งในระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้ และชดเชยเสียดุลสังคม โดยพิจารณาว่าการพัฒนาคุณภาพคนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ฉะนั้นการพัฒนาตนเองจึงเป็นหัวใจของการทำงานของคุณสุณีย์ สินธุเดชะ (2516) กล่าวว่า "การพัฒนาตนเองเป็นเรื่องสำคัญของวิชาชีพครู ครูจะต้องทำหน้าที่สอน อบรมแนะนำ ให้ความรู้ ข้อคิด แก่ไข ปรับปรุงเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้บรรลุคือ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น การพัฒนาตนเองให้เป็นคนมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์เป็นคนทันสมัยควรเป็นหน้าที่ที่ครูต้องทำ"

วัชร ทรัพย์มี (2526) ได้สรุปความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองว่า "บุคคลที่สำรวจตัวเอง สำรวจสถานการณ์เกี่ยวกับตนเอง ฝึกการยอมรับตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง บุคคลนั้นจะเกิดความคิดและนำความคิดนั้นไปพัฒนา ทศนคติและพฤติกรรมของตนเองให้มีการปรับตัวและแก้ปัญหาได้ดีขึ้น" อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่การพัฒนาประเทศเป็นส่วนรวมอีกทางหนึ่งด้วย ในปัจจุบันเป้าหมายของการพัฒนาตนเอง ได้ขยายขอบเขตเพิ่มขึ้นจากเดิมมาก โดยเน้นหนักในด้านการให้ความรู้ ความชำนาญ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมอีกด้วย การพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงครูผู้สอน การศึกษานอกโรงเรียนให้ดีขึ้นในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทศนคติ และวิธีในการทำงานให้ สอดคล้องกับความเจริญของสังคมปัจจุบัน

วิธีการพัฒนาตนเอง

วิธีพัฒนาตนเองนั้นก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละบุคคลและการพัฒนาตนเองเป็นการพัฒนาบุคคลิกภาพในการทำงานให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งเป็นการปรับปรุงตนเองให้ทันต่อสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคม การพัฒนาตนเองไม่จำเป็นว่าจะต้องศึกษา

เพื่อให้ได้ปริญญาบัตรเท่านั้น ทุกคนอาจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามลำพังได้ (จินตนา ญินพันธ์, 2531) ส่วนวิเชียร ทวีลาภ (2527) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาตนเองไว้ดังนี้

1. หาทางเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการอยู่เสมอ โดยศึกษาต่ออย่างเป็นทางการหรืออย่างไม่เป็นทางการ

2. ศึกษาหาความรู้ในการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และภาวะแวดล้อม โดยการติดตาม อ่าน ฟังข่าวสารประจำวัน

3. การวิเคราะห์และประเมินตนเอง นำเอาข้อผิดพลาดของตนเองมาปรับปรุง

สำหรับ สมพงษ์ เกษมสิน (2523) ปรียา คงฤทธิ์ศึกษากร (2526) และบัณฑิตย์ อินทรชื่น (2526) ได้กล่าวไว้ตรงกันว่า การพัฒนาตนเองโดยอาศัยความตั้งใจแน่วแน่จะก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงานดังนี้

1. มีความตั้งใจที่จะฝึกฝนตนเองให้ทันกับเหตุการณ์

2. แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเป็นแบบกันเอง

3. ศึกษาหาความรู้จากเอกสารอื่น ๆ

4. ติดตามความเคลื่อนไหวของนโยบาย โครงการของงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ และที่เกี่ยวข้อง

5. ติดตามความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ภายในและนอกประเทศ โดยอาศัยหนังสือ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อมวลชนอื่น ๆ

6. ศึกษาทางไปรษณีย์ในวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานหรือความรู้อื่น ๆ

7. เข้าร่วมประชุมสัมมนา หรือฝึกอบรมเมื่อมีโอกาส

8. เป็นผู้นำ หรือบรรยายเป็นบางโอกาส

9. เป็นสมาชิกของสมาคมทางวิชาการหรือองค์กรที่น่าสนใจอื่น ๆ

10. หาโอกาสลาศึกษาหรือดูงานทั้งในหรือนอกประเทศเป็นครั้งคราว

11. เข้าศึกษาในบางวิชาในสถาบันการศึกษา

12. คบหาสมาคมกับผู้รู้บางท่าน

13. ให้ความสนใจตำราภาษาต่างประเทศบ้าง

การพัฒนาตนเอง การพัฒนาบุคคล และการพัฒนาบุคลากรเป็นกลุ่มคำที่ใช้ในความหมายเดียวกัน ซึ่งมีผู้ให้ความคิดนี้ไว้หลายท่านดังนี้

วัลลี เวชชาชีวะ (2524) ได้สรุปว่าการพัฒนาตนเองเป็นมิติส่วนบุคคล ซึ่งเป็นมิติหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นความพยายามที่จะให้เกิดการพัฒนาด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นจัดให้ ซึ่งถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบส่วนบุคคล ที่จะต้องศึกษาและทวนทวนในการปรับปรุงตนเองให้มีศักยภาพที่ดีขึ้น ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ให้ความพร้อมที่จะใช้ศักยภาพที่มีอยู่นั้นปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปรียา คงฤทธิ์ศึกษากร (2526) ได้อธิบายถึงการพัฒนาบุคคลในการปฏิบัติงานว่าเป็นกิจกรรมทุกอย่างที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้ ความรู้ความชำนาญ มีกำลังใจ และทัศนคติที่ดีต่อภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ พร้อมทั้งจะทำงานให้เกิดผลดีต่อตนเอง และในหน่วยงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีการพัฒนาบุคคล ที่สามารถนำเอาหลักการพัฒนามาใช้กับการพัฒนาตนเองได้ เพราะบุคคลในที่นี้คือคนที่ปฏิบัติงานนั่นเอง ในการทำงานของแต่ละหน่วยงานต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ จึงจะทำให้งานประสบความสำเร็จ และก้าวหน้าตามที่ได้คาดหวังไว้ การพัฒนาตนเองก็เช่นเดียวกัน ต้องพัฒนาอยู่ทุกขณะ จึงต้องอาศัยหลักการและวิธีการพัฒนามาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ตามมา

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย หลักการของนักการศึกษาเรื่องการพัฒนาตนเองในข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาตนเองสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญอย่างน้อย 5 ประการนี้

1. การพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการ
2. การพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือ และตำรา
3. การพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาจากสื่อโสตทัศน์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์
4. การพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาจากผู้รู้ ผู้ชำนาญการในการทำงาน
5. การพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาเพิ่มเติม

ตอนที่ 2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

มนุษย์เราเกิดมา มาสโลว์ กล่าวว่า (อ้างใน เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2530) มีความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดเป็นอิสระรู้จักเลือกและตัดสินใจเอง ต้องการที่จะเห็นคุณค่าของตนเอง และเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม มนุษย์จึงพยายามที่จะพัฒนาตนเองเป็นอันดับแรกด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงเกิดทฤษฎีการเรียนรู้ขึ้นมามากมาย และบางทฤษฎีก็จะกล่าวถึงการพัฒนาตนเองโดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการนำตนเอง ในการวิจัยจึงขอนำเอาทฤษฎีที่มีส่วนกล่าวถึงการพัฒนาตนเองมาประกอบดังนี้

1. กลุ่มทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theories) ในกลุ่มนี้มีนักจิตวิทยาคือ มาสโลว์ (Maslow) และ คาร์ลโรเจอร์ (Carl Rogers)

รูปแบบการสอนเชิงมนุษยนิยม เน้นมโนทัศน์ว่าการเรียนรู้เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล และอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งผู้เรียนจะนำประสบการณ์เดิม ความหมายส่วนตัว ค่านิยม ทักษะ และวิธีการต่าง ๆ เข้ามาสู่การเรียนรู้ มนุษย์มีศักยภาพตามธรรมชาติที่จะเรียนรู้ การอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ควบคุมชี้นำตนเอง แสวงหาทรัพยากรและแหล่งการเรียนรู้เอง การเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำเอาอารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม มโนทัศน์ ทักษะ และวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งตัวผู้เรียนมาสู่กิจกรรมการเรียนรู้จะเป็นการเรียนรู้ที่ถาวร รูปแบบการสอนประเภทนี้เชื่อว่าการเรียนรู้ที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ เรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้ (the Most Used Learning how to learn) (อุ้นตา นพคุณ, 2527)

2. กลุ่มทฤษฎีพัฒนาการนิยม (Development Theories) ในกลุ่มนี้มีนักจิตวิทยาคือ เปาโล แฟร์ อุ้นตา นพคุณ (2528) อ้างถึงแนวคิดของ Friere ซึ่งเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่มีลักษณะรุนแรง กล่าวคือ เน้นด้านการเมืองและสังคม แต่ความคิดเรื่องเกี่ยวกับเรื่องจิตสำนึกเน้นความนึกคิดโดยมีความหมายว่า การกระตุ้นให้มนุษย์มีมโนภาพที่มีต่อตนเองในทางที่ดีและเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม และสังคมของตนด้วยการศึกษาแบบปลอดภัย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำการเรียน และ Sanders (อ้างใน อุ้นตา นพคุณ, 2528) ได้สนับสนุนความคิดนี้โดยกล่าวถึงอุดมการณ์ของกระบวนการจิตสำนึก คือ ความเชื่อในมนุษยชาติประชาชนทุกคน มีอิสรภาพ และมีความสามารถที่จะตัดสินใจชะตาชีวิตของตนเอง

3. ทฤษฎี แอนดราโกจี (Andragogy) ซึ่งเป็นนักการศึกษาผู้ใหญ่มี มัลคัม เอส. โนว์ (Malcolm S. Knowles) พยายามชี้ให้เห็นความสำคัญของศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่ ทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐาน 4 ประการ

1) มโนภาพต่อตนเอง (Self-concept) สมมติฐานข้อนี้คือเมื่อบุคคลเจริญเติบโต และมีวุฒิภาวะมากขึ้นเท่าไร มโนภาพแห่งตนจากการพึ่งพาอาศัยจะไปสู่การพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น ความเชื่อมั่นของ แอนดราโกจี ก็คือ เมื่อจุดใดบุคคลได้บรรลุถึงขั้นการควบคุมและนำตนเองได้ ดังนั้นถ้าในสถานการณ์ใดที่เข้าไปได้รับโอกาสที่จะควบคุมและนำตนเองเข้าจะเกิดความตึงเครียดขึ้น และปฏิกิริยาจะออกมาในลักษณะที่โกรธเคือง และแสดงการต่อต้าน

2) ประสบการณ์ (Experience) สมมติฐานนี้คือ เมื่อบุคคลมีวุฒิภาวะยิ่งขึ้น เขาก็ยังมีประสบการณ์กว้างขวางที่จะทำให้เขามีแหล่งทรัพยากรอันมหาศาลของการเรียนรู้ และในขณะเดียวกันก็มีพื้นฐานกว้างที่จะรองรับการเรียนรู้ใหม่

3) ความพร้อม (Readiness) สมมติฐานนี้หมายถึง ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียนเมื่อเขารู้สึกว่าสิ่งนั้น "จำเป็น" ต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของเขา ในฐานะที่เขาเป็น คนงาน คู่สมรส ผู้ปกครอง สมาชิกขององค์กร ผู้นำ ผู้ใช้เวลาว่าง เป็นต้น

4) แนวโน้มต่อการเรียนรู้ (Orientation to learning) สมมติฐานนี้มีว่า เด็กได้ถูกปรับภาวะให้มีแนวโน้มยึดเนื้อหาวิชา เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ทั้งนี้สาเหตุใหญ่มาจากเรื่องเวลาผู้ใหญ่มีน้อย ความรู้นั้นต้องนำมาใช้ได้ทันทีในปัจจุบันไม่ใช่รอไปใช้ในอนาคต (อุ้นตานุพคุณ, 2527)

จากทฤษฎีต่าง ๆ กล่าวมาแล้วนั้นในกลุ่มนักจิตวิทยา มีหลักการเชื่อถือ คล้าย ๆ กัน ที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่า และสามารถที่จะยิ่งใหญ่ภายในตัวเอง มนุษย์แต่ละคนมีแนวโน้มตามธรรมชาติอยู่แล้วที่จะใฝ่รู้ อยากรู้ อยากเห็น ดังนั้นการเรียนรู้จึงต้องเริ่มจากตนเอง และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม นำไปสู่การพัฒนาตนเองได้ (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2530)

ตอนที่ 3 การพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนผู้ใหญ่

ความสำคัญของการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนผู้ใหญ่

การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการให้ความรู้และจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาพฤติกรรมอย่างมีเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ครูจำเป็นต้องส่งเสริมให้นำความรู้และประสบการณ์ความสามารถ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด

กระบวนการเรียนการสอนเป็นบริการที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของกระบวนการเรียนการสอน เพื่อสนองความต้องการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538)

1. วิธจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้แบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น ผู้สอนต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน
2. บรรยากาศการเรียนรู ผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
3. เทคนิควิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงวัยและความแตกต่างของผู้เรียน
4. การใช้สื่อ ผู้สอนต้องใช้สื่อหลากหลายให้เหมาะสมกับกิจกรรมและความแตกต่างของผู้เรียน
5. การวัดผลและการประเมินผล ควรมีการวัดผลและประเมินผลตามจุดประสงค์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและกรมการศึกษานอกโรงเรียน

การเรียนการสอนที่ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ได้วางไว้ จำเป็นต้องอาศัยครูเป็นสำคัญ และ สายหยุด จำปาทอง (2527) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูไว้ว่า ครูเป็นตัวจักรสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษาอันนำไปสู่การพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยครูที่มีประสิทธิภาพดีเช่นกัน จึงจะส่งผลไปถึงการศึกษาที่ดีของเยาวชน ถ้าครูหย่อนประสิทธิภาพก็ยากที่จะอบรมเยาวชนให้มีประสิทธิภาพได้ สมบูรณ์ ต้นยะ (2524) ได้กำหนดสิ่งที่ครูควรพัฒนาคุณภาพด้านการเรียนการสอนของครูที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายไว้ได้ 5 ด้านคือ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจในตัวนักเรียน เกี่ยวกับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน
2. ด้านการวางแผนการเรียนการสอน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ เรื่องหลักสูตร แผน การสอน เนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศ เพื่อให้การเรียน การสอนดำเนินการไปตามจุดมุ่งหมาย และประสบผลสำเร็จ
3. ด้านวิธีสอน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการสอนต่าง ๆ
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเรื่องสื่อ การจัดหา การบำรุง รักษา การใช้สื่อที่เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา และความสนใจของผู้เรียน
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ วัดผลและการใช้อย่างเหมาะสม เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียน หลังจากผ่านกระบวนการ เรียนการสอนแล้ว

อย่างไรก็ตามคุณภาพของครูผู้สอนในโรงเรียนผู้ใหญ่ ระดับมัธยมศึกษาต่างก็มีภาระ หน้าที่ที่ต้องอาศัยความรู้ เทคนิควิธี และคุณลักษณะกับเจตคติ ในการพัฒนาคุณภาพของครู ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538)

1. การพัฒนาคุณภาพด้านความรู้ คือ ให้มีการรอบรู้ทั้งในด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่ สอน และการวัดผลประเมินผล
2. การพัฒนาคุณภาพด้านเทคนิควิธี คือ ให้มีทักษะและความสามารถด้านการจัด การเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ
3. การพัฒนาคุณภาพด้านคุณลักษณะกับเจตคติ คือ พัฒนาดตนเองให้คุณลักษณะ ของครู และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

การพัฒนาคุณภาพด้านการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เข้า สู่ระบบเพื่อเปลี่ยนเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพตามมาด้วย

การพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนผู้ใหญ่

กระทรวงศึกษาธิการทราบถึงปัญหาของการพัฒนาครูมาตลอด เพราะกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั้งประเทศ จึงตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาการพัฒนาครู จึงกำหนดในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ให้เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังในนโยบายข้อที่ 3 ว่าให้เน้นการปรับปรุงและพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ เช่น ประสิทธิภาพในการเรียนการสอน โดยมีครูพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พัฒนาสื่อการเรียนการสอน และพัฒนาการใช้สื่อให้เหมาะสมกับครูโรงเรียนผู้ใหญ่ที่ปฏิบัติหน้าที่การเรียนการสอน เป็นบุคคลทำให้กระบวนการทางการศึกษามุ่งบรรลุตามที่ตั้งไว้ ชงค์ วงศ์ชิน (2508) กล่าวถึงปัญหาของครูว่า ครูส่วนใหญ่ไม่พัฒนาตนเอง เพื่อให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางการศึกษาตามมา ส่วนกรมการศึกษานอกโรงเรียนก็ได้จัดทำแบบการศึกษานอกโรงเรียนระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เพื่อช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครู ดังนโยบายข้อที่ 7 เน้นพัฒนาคุณภาพการสอน ปัจจัยทางการศึกษา ด้านหลักสูตร สื่อการสอนกระบวนการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย โดยกำหนดยุทธวิธีแนวทางในการปฏิบัติที่มีทิศทางอย่างชัดเจน

1. ปัจจัยในการพัฒนาครู

เพื่อให้เกิดผลประโยชน์และการดำเนินการพัฒนาครูโรงเรียนผู้ใหญ่ให้มีประสิทธิภาพ และมีความคล่องตัว กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงได้กำหนดยุทธวิธีแนวทางในการปฏิบัติที่มีทิศทางที่ชัดเจน โดยยุทธวิธีนี้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาครูให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเชิงคุณภาพมี 3 องค์ประกอบหลักคือ ปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538) ดังนี้

1.1 ด้านปัจจัยป้อนมี 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านผู้สอน	กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการสรรหาการประเมินผลครูและเพิ่มค่าตอบแทน
2) ด้านหลักสูตร	พัฒนาหลักสูตร ให้เป็นหลักสูตรเชิงประสบการณ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
3) ด้านการเรียนการสอน	พัฒนาคุณภาพครู เทคนิค วิธีการสอน คู่มือ นวัตกรรม
4) ด้านสื่อ	พัฒนาสื่อ การจัดทำ จัดหา แบบเรียน ชุดวิชา อุปกรณ์ให้ทันสมัย เหมาะสมและเพียงพอ
5) ด้านการวัดผลและประเมินผล	พัฒนากระบวนการวัดผล การทำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดให้มีคลังข้อสอบ

1.2 ด้านกระบวนการ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านกระบวนการบริหาร
- 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน
- 3) ด้านกระบวนการนิเทศ

1.3 ด้านผลผลิต ซึ่งได้แก่ คุณภาพของการศึกษา ครูผู้สอนและนักศึกษา

ยุทธวิธีดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการช่วยพัฒนาครูตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และนโยบายทางกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดลักษณะบทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอนโรงเรียนผู้ใหญ่ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538)

2. ลักษณะครูผู้สอนในโรงเรียนผู้ใหญ่ที่ต้องพัฒนา

นอกเหนือจากปัจจัยในการพัฒนาตนเองของครูตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนแล้ว ยังมีลักษณะที่ครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียนต้องควรมีพัฒนา ดังนี้

- 1) เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นคนคิดเป็น มีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาได้
- 2) เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนมากกว่าเป็นผู้สอน
- 3) เป็นผู้แนะแนวทาง
- 4) เป็นผู้ที่คำนึงถึงว่าการสอนที่ดีเป็นกระบวนการสอนสองทาง
- 5) เป็นนักประชาธิปไตย และปลูกฝังประชาธิปไตยแก่ผู้เรียน
- 6) สามารถเข้าใจปัญหาของตนเอง และของชุมชน รู้กระบวนการตัดสินใจ และวิธีการแก้ปัญหา
- 7) สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเองได้

3. บทบาทและหน้าที่ของครูโรงเรียนผู้ใหญ่

ครูโรงเรียนผู้ใหญ่เป็นผู้รู้ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในด้าน การเรียนการสอนจึงต้องมีการพัฒนาครูให้มีการดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

- 1) จัดวางแผนดำเนินการ ผู้สอนต้องวางแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ทั้งระบบร่วมกับผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สภาพของชุมชน วัฒนธรรม ทรัพยากร แผนพัฒนาระดับท้องถิ่นและแผนพัฒนาระดับจังหวัด

- 2) การทำแผนการสอน เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร ผู้สอนต้องจัดแผนการสอนล่วงหน้าเป็นรายภาค ควรมีรายละเอียด ดังนี้ ลำดับที่สัปดาห์ที่สอน หัวเรื่องและชื่อเรื่อง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมสื่อที่ใช้ การประเมินผล

- 3) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะแนวทางในการเรียน และติดตามกระบวนการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการศึกษา ค้นคว้าจากห้องสมุดหรือแหล่งความรู้ด้วยตนเอง ในลักษณะกระบวนการกลุ่ม ทั้งนี้ควรคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ ประสบการณ์ของผู้เรียน สภาพปัญหาความเป็นอยู่ในปัจจุบัน สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม ค่านิยมในท้องถิ่นและอื่น ๆ ให้สอดคล้องความเหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อการเรียนของผู้เรียน

4) จัดประเมินผลการเรียนรู้ ในการวางแผนประเมินการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนทั้งนี้ให้เป็นไปตามเกณฑ์ของหลักสูตร

แนะแนวให้คำปรึกษา ทั้งในด้านวิชาการ ส่วนตัว และอาชีพติดต่อประสานงานกับผู้บริหาร ผู้เรียน ชุมชน ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน หรือผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

นอกจากบทบาทหน้าที่ที่ได้กล่าวแล้ว ในการพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียนของครูโรงเรียนผู้ใหญ่ กรุงเทพมหานคร จะช่วยให้พัฒนาการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นกำลังส่วนหนึ่งที่ยังร่วมพัฒนาสังคม จึงเป็นหน้าที่ของครูโรงเรียนผู้ใหญ่ ต้องดำเนินจัดการเรียนการสอน ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538)

หน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน

1. ชั้นเตรียมก่อนเรียน

1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน

1.1.1 ความต้องการของผู้เรียน สภาพปัญหาชีวิตความเป็นอยู่
ตลอดจนสภาพสิ่งแวดล้อม

1.1.2 ความพร้อมของผู้เรียน

1.1.3 ความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ของผู้เรียน

1.2 ศึกษาหลักสูตร

1.2.1 เพื่อรู้หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาที่เรียน ตามหลักสูตร
การประเมินผลการเรียนและการจบหลักสูตร

1.2.2 ประโยชน์จากการเรียน การนำไปใช้ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่
ของผู้เรียน

1.3 การวางแผนการเรียนการสอน

1.3.1 สถานที่และวันเวลา

1.3.2 สื่อการเรียน ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี ตลอดจนสื่อ
บุคคล แหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่ต้องวางแผนเตรียมการ
ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.3.3 บรรยากาศการเรียน ความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักศึกษา จะทำให้เกิดความไว้วางใจ และผู้เรียนเห็นว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการเรียน

2. ระหว่างการเรียนการสอน

2.1 เน้นให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง จากสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ เข้าใจเรื่องราวที่สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมตามภาวะเหตุการณ์ที่เป็นจริง

2.2 ติดตามศึกษาความก้าวหน้าในการเรียน ทั้งความรู้ความคิดเห็น และการปฏิบัติตนเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. หลังเรียน

3.1 จัดการประเมินผลการเรียน ให้สอดคล้องกับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาด้านสังคม ความเป็นอยู่ ความก้าวหน้าในงานและเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ปัญหาในการพัฒนาครูโรงเรียนผู้ใหญ่

จากปัจจัยในการพัฒนาครูโรงเรียนผู้ใหญ่ และลักษณะบทบาท รวมทั้งหน้าที่ของครูโรงเรียนผู้ใหญ่ว่าได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ครูโรงเรียนผู้ใหญ่มิได้ดำเนินการตามนโยบายของแผนการศึกษา กรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2540 - 2544) ซึ่งได้กำหนดไว้ให้มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและพัฒนาศักยภาพของครูให้มีคุณภาพสอดคล้องกับตลาดแรงงาน แต่การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครประสบปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนการสอน ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารโรงเรียนผู้ใหญ่ (2540) ดังนี้

1. ด้านครู
 - ไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน
 - สอนไม่ตรงสาขาวิชา
 - ขาดการอบรมที่ต่อเนื่อง
2. สื่อ
 - การใช้สื่อเทคโนโลยีไม่เป็น
 - สื่อไม่เพียงพอ

3. ด้านการเรียนการสอน
 - ขาดการพัฒนาการใช้เทคนิคการสอนและกระบวนการเรียนการสอน
 - กระบวนการเรียนการสอนจำเจใช้วิธีสอนไม่เหมาะสม
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล
 - ขาดแคลนเครื่องมือในการวัดผลประเมินผล
 - ขาดทักษะในการสร้างเครื่องมือ

ปัญหาสำคัญหลายประการดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้ที่เป็นครูต้องตระหนักในศักยภาพของตนเอง จึงเป็นความจำเป็นที่ครูโรงเรียนผู้ใหญ่ กรุงเทพมหานคร ต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพสามารถจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ได้วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการพัฒนาครูดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนจึงได้กำหนดให้มีการอบรมครูโรงเรียนผู้ใหญ่เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการกระบวนการเรียนการสอนก่อนการบรรจุเป็นครูโรงเรียนผู้ใหญ่

การอบรมครูโรงเรียนผู้ใหญ่

ตามระเบียบของโรงเรียนผู้ใหญ่ พุทธศักราช 2524 ครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่ต้องผ่านการอบรมจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงจะบรรจุเป็นครูผู้สอนได้ หลักสูตรที่ใช้อบรมครูเป็นชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ซึ่งเน้นให้ครูสามารถดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ได้ทั้ง 3 วิธีการเรียน คือ การเรียนแบบชั้นเรียน การเรียนด้วยตนเอง การเรียนแบบทางไกล เนื้อหาวิชาทุกเรื่องจะจบ ให้ตัวเองแบ่งเป็น 5 หมวด คือ

1. หมวดวิชาหลักการศึกษาออกโรงเรียน
 - ชุดหลักการศึกษาออกโรงเรียน
 - ชุดความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษานอกโรงเรียน ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่
 - ชุดจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่
2. หมวดหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียน
3. หมวดวัดผลประเมินผล
4. หมวดวิชาการระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

5. หมวดการสอนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ กล่าวถึงวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่ใช้ การสอนผู้ใหญ่ กิจกรรมการพบกลุ่ม และการสร้างบทเรียนปลายเปิด

ชุดฝึกอบรมครูการศึกษานอกโรงเรียน ใช้ในการอบรมเพียงครั้งเดียวจะเห็นได้ว่าการ ศึกษาไม่หยุดนิ่ง ฉะนั้นในจุดนี้จึงควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสำหรับครูผู้สอน กล่าวโดยสรุป ชุดการอบรมครูโรงเรียนผู้ใหญ่ถูกสร้างขึ้นมาจากบนพื้นฐานความเชื่อว่า บุคคลมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนมีความสามารถควบคุมตัวเอง และพัฒนาตนเองให้ปฏิบัติตามกติกากำหนดให้ เมื่อ เขาเหล่านั้นเห็นความสำคัญ และประโยชน์สิ่งที่เข้ากำลังศึกษาอยู่ อย่างไรก็ตามชุดการอบรมนี้ เป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้น สำหรับการอบรมก่อนการปฏิบัติการเท่านั้น การพัฒนาเนื้อหาต่อเนื่อง เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนผู้ใหญ่ ต้องพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองต่อไปในด้าน ต่าง ๆ โดยเฉพาะ หลักสูตรการสอน สื่อ และการวัดผลและประเมินผล ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของ การเรียนการสอน ที่จะใช้พัฒนาเยาวชนของชาติที่ด้อยโอกาสต่อไป ในการที่ครูใช้ชุดการอบรม ซึ่งเป็นชุดการเรียนสำเร็จรูปนั้น ครูต้องศึกษาด้วยตนเอง จึงเป็นประเด็นปัญหาในการเรียนการ สอน ทั้งยังทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ

ตอนที่ 4 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ เป็นการจัดการศึกษาที่ เปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนที่ด้อยหรือพลาดโอกาส ที่จะศึกษาในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสได้ศึกษา ต่อไป ภาคการศึกษานอกโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคมสามารถปรับตัว ให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีนโยบายจัดการศึกษา เพื่อสนองกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียน ซึ่งอยู่นอกระบบโรงเรียนและ ต้องการศึกษาค้นคว้าแต่ไม่มีเวลา และโอกาสในสถานศึกษาตามปกติได้ เนื่องจากมีภาระในการ ประกอบอาชีพหรือมีปัญหาอื่น ๆ ดังนั้นจึงได้จัดให้มีวิธีการเรียน 3 วิธี คือ วิธีเรียนแบบชั้นเรียน วิธีเรียนทางไกลและวิธีเรียนด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความปรารถนา ความ สนใจ ความต้องการและสภาพความพร้อมของตนเอง ผู้วิจัยขอกล่าวถึงวิธีเรียนแบบชั้นเรียนดังนี้ เพราะเป็นวิธีที่ใช้ในโรงเรียนผู้ใหญ่ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนผู้ใหญ่

วิธีเรียนแบบขั้นเรียน (ข.ร.) เป็นวิธีเรียนที่ผู้เรียนต้องเข้าชั้นเรียน ในตอนเย็นทุกวัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ปกติจัดระหว่างเวลา 17.00 - 20.00 น. นิยมเรียกกันว่า โรงเรียนผู้ใหญ่ ภาคค่ำ มีการวัดผลระหว่างเรียน มีคะแนนเก็บสะสม และวัดผลปลายภาคเรียนตามหลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการ

ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงการจัดการ ศึกษาสายสามัญนอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่ต่อเนื่องจาก การศึกษาระดับประถมศึกษา และเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาตามมติรัฐมนตรี ซึ่งให้ขยาย การศึกษา จาก 6 ปี เป็น 9 ปี ซึ่งรัฐให้การสนับสนุนแก่ประชาชน

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2530 เป็น หลักสูตรต่อเนื่องจากหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับนี้มุ่งที่ จะส่งเสริมผู้ที่ต้องการศึกษาหาความรู้ แต่พลาดโอกาสที่จะศึกษาต่อในระบบโรงเรียน ได้มี โอกาสศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะและปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และการประกอบ อาชีพได้เท่าเทียมกับผู้อื่น สามารถปฏิบัติตนให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามสมควร แก่อัตภาพหลักสูตรนี้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรระดับเดียวกันในระบบโรงเรียน และมีความ ยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของตน

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ ดังนี้

1. รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงกระบวนการคิด ซึ่งมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการคือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อมและวิชาการ
2. มีความรู้และทักษะเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติม และการ ดำเนินชีวิต

3. เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมอันดีงาม
4. เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รู้จักพิจารณาและตัดสินใจ อย่างมีเหตุผล
5. เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม
6. มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพ ฝึกให้ขยันอดทนและประหยัด ตลอดจนรู้จักสงวนบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร

1. การเรียนการสอน

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหาแต่ละบทเรียน ควรให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์ระหว่างหมวดวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้

1.2 ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานเป็นกลุ่ม ฯลฯ

1.3 ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2. เวลาเรียน

ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนเป็น 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามความเห็นสมควร หลักสูตรนี้กำหนดให้เรียนวิชาบังคับ 4 หมวดวิชา และภาควิชาเลือกไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชา และต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน ไม่นับภาคฤดูร้อน

3. ข้อกำหนดวิชาอาชีพ วิชาอาชีพที่เรียนให้ได้จบตามหลักสูตรนี้ มีโครงสร้างดังนี้

3.1 วิชาอาชีพบังคับ โลกของงานอาชีพ 3 หน่วยการเรียนรู้

3.2 วิชาอาชีพเลือก ผู้เรียนจะเลือกเรียน - เทียบ - โอน ได้ทั้ง 3 หมวดวิชา ทั้งนี้ให้เลือกเรียนในวิชาที่มีเนื้อหาไม่ซ้ำกับที่เคยเรียนมาแล้ว โดยวิธีการ ดังนี้

3.2.1 เทียบจากประสบการณ์ด้านอาชีพ

- ประเมินจากประสบการณ์ที่มีอยู่
- ประเมินจากอาชีพที่ประกอบกิจการอยู่
- ประเมินจากโครงการประกอบอาชีพใหม่หรือโครงการพัฒนาอาชีพเดิม

3.2.2 โอนผลการเรียนจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระตามวิธีการ และเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

3.2.3 เรียนตามหลักสูตรวิชาอาชีพที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และอนุมัติซึ่งมีระดับเทียบเท่ากับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยอาจเลือกเรียนวิชาเดียว หรือหลายรายวิชาสาขาเดียว หรือหลายรายวิชาต่างสาขากัน ที่มีเวลาเรียนตามหลักสูตรรวมกันไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมงนับให้ 1 หมวดวิชา โดยสถานศึกษาจัดสอนเอง หรือโอนผลการเรียนมาจากสถานศึกษาอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

4. การประเมินผล

การประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

5. เกณฑ์การจบหลักสูตร

ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องสอบได้วิชาบังคับ 4 หมวดวิชา วิชาเลือกไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชา รวมอย่างน้อย 7 หมวดวิชา จึงจะถือว่าจบหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุก ๆ วิชาเรียนประกอบด้วย หมวดวิชาบังคับ 4 หมวดวิชา และหมวดวิชาเลือก 3 หมวดวิชา ดังปรากฏในโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2535)

โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
พ.ศ. 2530

หมวดวิชา	วิชาบังคับ (หน่วยการเรียนรู้)	วิชาเลือก/ (หน่วยการเรียนรู้)	หมายเหตุ
ภาษาไทย	ภาษาไทย / (7)	ภาษาไทย (9)	จะเลือกเรียนหมวดวิชาใดก่อนก็ได้
คณิตศาสตร์	คณิตศาสตร์ / (3)	คณิตศาสตร์ 1 (9) คณิตศาสตร์ 2 (9)	จะเลือกเรียนในหมวดวิชาเลือก จะต้องเรียนเรียงตามลำดับ
ส่งเสริม คุณภาพชีวิต	ส่งเสริมคุณภาพชีวิต / (13)	ส่งเสริมคุณภาพชีวิต 1 ภาคเหนือ (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3 ภาคกลาง (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต 4 ภาคใต้ (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต 5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต 6 คุณภาพชีวิตในโรงงาน อุตสาหกรรม (9)	จะเลือกเรียนวิชาใดก่อนก็ได้
วิชาอาชีพ	โลกของงานอาชีพ	อาชีพที่เป็นการฝึกทักษะ (200 ชม. = 1 หมวดวิชา)	วิชาอาชีพเลือกผู้เรียนจะเลือกเรียนหรือเทียบโอนได้ทั้ง 3 หมวดวิชาตามวิธีการและเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด
ภาษาต่างประเทศ		ภาษาอังกฤษ 1 / (9) ภาษาอังกฤษ 2 / (9)	จะเลือกเรียนหมวดวิชาใดก่อนก็ได้

หมวดวิชา	วิชาบังคับ (หน่วยการเรียน)	วิชาเลือก/ (หน่วยการเรียน)	หมายเหตุ
วิทยาศาสตร์		วิทยาศาสตร์ 1 / (9) วิทยาศาสตร์ 2 / (9)	จะเรียนหมวดวิชาใด ก่อนก็ได้
	4 หมวดวิชา 	3 หมวดวิชา (อย่างน้อย)	ผู้เรียนต้องเรียนหรือโอน วิชาบังคับ 4 หมวดวิชา สำหรับวิชาเลือกจะ เรียนหรือโอนได้ไม่น้อย กว่า 3 หมวดวิชา ทั้ง วิชาบังคับและวิชาเลือก รวมไม่น้อยกว่า 7 หมวดวิชา (53 หน่วย การเรียน)

จากโครงสร้างของหลักสูตรดังกล่าว ผู้เรียนโดยเฉพาะผู้ที่เรียนด้วยวิธีแบบชั้นเรียนจะ
ต้องเรียนภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน ผู้เรียนจะต้องมีเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของเวลา
เรียนทั้งหมด จึงจะมีสิทธิเข้าสอบปลายภาคเรียน ซึ่งในปีหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย 2 ภาคเรียน และ
ตลอดหลักสูตรผู้เรียนจะต้องใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนการ
เรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด (กรมการศึกษานอก
โรงเรียน, 2535)

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย และต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน ซึ่งเป็นงานวิจัยภายในประเทศ มีดังนี้คือ

นภาพร มิฎฎมา (2528) ได้ศึกษาการพัฒนาตนเองของมหาบัณฑิตที่ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานครตามทัศนคติของตนเอง ผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ผลวิจัยปรากฏว่า

1. มหาบัณฑิต ผู้ร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา มีทัศนคติว่า มหาบัณฑิตมีการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านผลงานทางวิชาการและความสามารถทางการวิจัยที่อยู่ในระดับน้อย
2. ผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา มีความพอใจในการพัฒนาตนเองของมหาบัณฑิตอยู่ในระดับมาก แต่มหาบัณฑิตมีความพอใจในระดับน้อย
3. มหาบัณฑิตกับเพื่อนร่วมงานมีความเห็นกับการพัฒนาตนเองกับมหาบัณฑิตแตกต่างกัน ส่วนมหาบัณฑิตกับผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของมหาบัณฑิตไม่แตกต่างกัน
4. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาตนเอง ที่มหาบัณฑิตระบุนมากที่สุด คือด้านผลงานทางวิชาการ เช่น ไม่มีเวลา ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และขาดงบประมาณ มหาบัณฑิตเสนอแนะว่าควรผลิตผลงานทางวิชาการโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อศึกษาและแก้ปัญหาโรงเรียนประถมศึกษา ข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา เห็นว่า มหาบัณฑิตควรแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานมากกว่านี้

ผจญศึก ขจรศิลป์ (2533) ทำการศึกษาเรื่องความต้องการพัฒนาตนเองของครู พลศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 ระหว่างครูเพศชาย และเพศหญิง ครูที่สถานภาพ โสดและแต่งงานแล้ว ครูที่มีอายุราชการไม่เกิน 10 ปี ครูที่มีที่ตั้งของโรงเรียนในเมืองและนอกเมือง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สุรพล อรุณรัตน์ (2528) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในส่วนกลาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีศึกษาด้วยตนเอง และ กิจกรรมการพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ในลักษณะโดยทั่ว ๆ ไป ด้าน ความรู้พื้นฐานและทักษะงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .05

ความต้องการพัฒนาตนเองในลักษณะทั่ว ๆ ไป ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความ ต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน และต่างก็ต้องการที่จะพัฒนาตนเองในระดับมากในเรื่องเข้า ฟังบรรยายพิเศษในเรื่องที่สนใจ การสังเกตข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติงานของตนแล้วนำมา ปรับปรุงแก้ไข การฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์ และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยส่วนรวม ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการพัฒนาตนเองในลักษณะทั่ว ๆ ไป มากกว่าข้าราชการในส่วนกลาง

ด้านความรู้พื้นฐานทางการศึกษานอกโรงเรียน ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษา ตนเอง และกิจกรรมพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ในระดับมากทุกเรื่อง ยกเว้นในเรื่องระบบการศึกษาทั่วไป และเรื่องเศรษฐศาสตร์การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่ง ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วย ตนเองในระดับปานกลาง โดยส่วนรวมแล้วข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและ ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วย ตนเองไม่แตกต่างกัน และต่างก็ต้องการที่จะพัฒนาตนเองในระดับมากในเรื่องการผลัดสื่อ เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน และความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่วนกิจกรรม พัฒนาตนเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ข้าราชการทั้ง 3 หน่วยงานนั้นมีความต้องการ

กิจกรรมการพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ไม่แตกต่างกันและอยู่ในระดับมาก เรื่องการจัดอบรมเกี่ยวกับการฝึกอบรมโดยส่วนรวม ความต้องการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเองของข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีมากกว่าของข้าราชการในส่วนกลาง แต่ความต้องการกิจกรรมการพัฒนาตนเองที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้ ของข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีมากกว่าของข้าราชการในส่วนกลาง

วิเชียร ประยูรชาติ (2520) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอนของผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ผลปรากฏว่าครูใช้พฤติกรรมด้านการเตรียมการสอนร้อยละ 47.52 และใช้พฤติกรรมด้านการใช้อุปกรณ์ร้อยละ 40.17 นับว่าพฤติกรรมทั้งสองด้านมีน้อยไม่ถึงร้อยละ 50 และยังพบอีกว่าพฤติกรรมการสอนของครูนั้นมักจะสอนตามเนื้อหาของบทเรียนมิได้ขยายกว้างขวางออกไป สรุปคือพฤติกรรมการสอนทั้งสองด้านที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้นยังไม่สอดคล้องกับจุดหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

วัชร ชาญตะโร (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนพลศึกษาระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตามความต้องการ การพัฒนาตนเองของครูสอนพลศึกษาระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูผู้สอนพลศึกษาที่มีวุฒิ และไม่มีวุฒิพลศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 จำนวน 580 โรงเรียน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 565 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97 ซึ่งผลของรายงาน สรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการพัฒนาตนเองของครูสอนพลศึกษา ระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 ในด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้และทักษะในหลักสูตรและเนื้อหา ด้านสมรรถภาพในการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผล และประเมินผลอยู่ในระดับ "มาก"

2. ความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนพลศึกษาระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 ระหว่างครูที่มีวุฒิพลศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

เฟลมมิง (Fleming, 1981) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาที่ดำเนินการตามเอกัตภาพ โดยการสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามแก่ครู 174 คน และครูใหญ่ 9 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถที่ความต้องการพัฒนา มากที่สุดเป็นเรื่องที่ผู้สอนเป็นจำนวนมากระบุว่า ต้องการความสามารถในเรื่องการสร้างแรงจูงใจแต่ก็ระบุว่าเคยผ่านการศึกษาระบบและอบรมในเรื่องนี้มาแล้ว ครูต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรม และต้องการเข้ารับการศึกษาระบบด้วย การฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอก เช่น วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ครูส่วนใหญ่ระบุว่ายังไม่ได้รับการอบรมเท่าที่ต้องการ

คอร์ (Korr, 1984) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาความสามารถในวิชาชีพการสอนตามการรับรู้ของอาจารย์ ในวิทยาลัยกฎหมายที่เลือกสรรแล้ว โดยแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ จำนวน 426 เพื่อทำการสอนอยู่ในมหาวิทยาลัยกฎหมายที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะจากสมาคมนิติบัณฑิตอเมริกา จากรัฐอินเดียนา โอไฮโอ และแคนซัสก็ได้รับแบบสอบถามคืนมา ร้อยละ 68.80 ผลการวิจัยปรากฏว่าความสามารถที่ ต้องการที่สุด คือ การสร้างแรงจูงใจ ความสามารถที่ต้องพัฒนา อันดับรองลงไปได้แก่ วิธีการสอนแบบต่าง ๆ กิจกรรมทางวิชาการ การเขียนและการพิมพ์ ผลงานทางวิชาการ ส่วนวิธีพัฒนาความสามารถที่ต้องการได้แก่ การสัมมนาภายในมหาวิทยาลัย การประชุมปฏิบัติงาน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครูส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองของครูด้านการเรียนการสอน ซึ่งสรุปได้ว่าครูมีความต้องการการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ในทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกระบวนการเรียนการสอน และเมื่อจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ คุณวุฒิ สถานภาพ และประสบการณ์การเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้สามารถนำมาใช้ในการประกอบการกำหนดตัวแปรของการวิจัย และขอขยวิธีวิธีการของการพัฒนาตนเองในการวิจัยเรื่องนี้ได้

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษา เรื่องการพัฒนาตนเองด้านการเรียน การสอนของครูโรงเรียนผู้ใหญ่เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ของการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึงการพัฒนาตนเองด้านการเรียนการสอนของครู โรงเรียนผู้ใหญ่ว่ามีการรับรู้ของตนเองและผู้บริหารโรงเรียน ที่เกี่ยวกับ ด้านหลักสูตร ด้านการ สอน ด้านสื่อ และด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้ถูก ทิศทางเหมาะแก่สถานการณ์ในปัจจุบัน